

2026 LIVING PLANET REPORT

Hoppets vetenskap
Svensk sammanfattning

RAPPORTEN
HAR TAGITS
FRAM I SAM-
ARBETE MED:

INNEHÅLL

Förord av Gustaf Lind	3
1. Att mäta naturens trender	4
2. Hopp som drivkraft	10
3. Hur går det för Sveriges biologiska mångfald?	18

Om Living Planet Report

Living Planet Report 2026 har tagits fram av WWF-medarbetare i ett stort antal länder, i samarbete med Zoological Society of London och samarbetspartners vid bland annat University of Exeter.

Kapitel 1 och 2 är en sammanfattning av WWFs globala Living Planet Report 2026. Läs hela rapporten på wwf.se/lpr2026. Kapitel 3 handlar om Sveriges biologiska mångfald och är framtaget av WWF Sverige med underlag från SLU Artdatabanken.

Stiftelsen Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott, 170 81 Solna
Organisationsnummer: 802005-9823
Telefon: 08-624 74 00
E-post: info@wwf.se
Hemsida: wwf.se

Design: Erik Rosin / Superworld

Tryckt av Stibo Complete, certifierat enligt ISO 14001. Rapporten uppfyller kraven för Svanenmärkning och är tryckt på FSC-certifierat papper.

Fotograf sida 3 (Gustaf Lind): © WWF

Savannelefant | © Plerivo / iStock

Ett budskap om hopp

Kan vi tala om verkligt hopp, när vi människor fortsätter att utarma den natur som bär oss?

Living Planet Report 2026 talar sitt tydliga språk: De vilda ryggradsdjurens populationsstorlekar har i snitt minskat med ofattbara 73 procent på drygt 50 år. Stora delar av de ekosystem som vi är beroende av – och som har ett omistligt egenvärde bortom mänsklig nytta – håller på att gå förlorade.

Att något är på tok är tydligt även i vårt närområde. Den gångna sommaren har återigen präglats av hetta, torka och bränder i stora delar av Europa. I Sverige har vi ökande utmaningar med vattenbrist, Östersjöns återkommande algbloomningar och allt fler arter riskerar att försvinna från vårt land.

Ändå, eller kanske just därför, vill vi sätta fokus på hopp. Inte hopp i form av optimism, utan som kraft för förändring. Forskning visar att vid stora kriser kan hopp motverka handlingsförlamning – om vi har mål, handlingskraft och ser vägar framåt.

Tigrar och havssköldpaddor är några arter som inger hopp. Deras fantastiska återhämtning visar att insatser gör skillnad. Här i Sverige är sångsvanen och klockgrodan framgångar att hämta kraft ur. Men vi når bara långsiktig framgång om vi angriper själva grundorsakerna till naturförlusten, framför allt hur vi producerar energi, odlar och konsumerar mat och finansierar våra ekonomier.

Trots bestående hot i form av förlust av livsmiljöer, överexploatering och klimatförändringar, syns tecken till framsteg. Inte överallt, och inte i den omfattning som krävs. Men tillräckligt för att visa att förändring är möjlig.

Energisektorn har det kanske klarast lysande exemplet: Solenergi är nu den billigaste källan för ny elproduktion i de flesta länder, och elfordon utgör en betydande del av den globala nybilsförsäljningen.

En utveckling få trodde på, men som nu bär frukt efter decennier av politiska beslut, innovationer och samarbeten. Nu behöver den här typen av framgångar spridas till fler sektorer och delar av samhället.

Ingen kan skapa detta ensam. Det krävs samordnade insatser och alla behövs: från regeringar och företag till lokalsamhällen, urfolk och privatpersoner, i en rättvis och inkluderande omställning.

En framtid där både människa och natur kan blomstra är möjlig. Om vi vågar hoppas på den – och agerar tillsammans.

Gustaf Lind
Generalsekreterare
Världsnaturfonden WWF

KAPITEL 1

Sumatraorangutang | © Christy Frank / WWF-US

Att mäta naturens trender

Varför behöver vi biologisk mångfald?

Vår planet är hem för en ofattbar mångfald av livsformer, som är sammanlänkade på komplexa och fascinerande sätt. Denna variation av levande organismer och deras ekologiska samspel kallas biologisk mångfald – och utgör på ett sätt själva livet på jorden.

Precis som andra arter är människan beroende av naturen. Den biologiska mångfalden ger oss mat, rent vatten och ren luft. Den reglerar klimatet och kretsloppet av näringsämnen, och skyddar mot översvämningar, stormar och erosion. Och den förser oss med bördig jord, pollinering och naturlig skadedjursbekämpning varje dag. Flera medicinska upptäckter har också sitt ursprung i denna mångfald.

Vår försörjning och vårt välbefinnande, existentiella frågor och ekonomisk utveckling – den biologiska mångfalden ligger till grund för allt detta.

När naturen förstörs minskar ekosystemens förmåga att hantera och återhämta sig från kriser. Det påverkar hela vår gemensamma värld – inklusive människors hälsa, livsmedelsförsörjning och ekonomi. Omvänt stärker insatser för att bevara och återställa naturen både ekosystemens och samhällets motståndskraft.

Så mäter vi förändringar i naturen

Living Planet Index (LPI) mäter den genomsnittliga förändringen i storleken på vilda populationer av ryggradsdjur över tid. Populationerna kan vara allt från stora fågelkolonier med tusentals individer, till arter som naturligt förekommer i små bestånd såsom ensamlevande tigrar och isbjörnar.

Viktigt är att LPI mäter förändringar i populationernas relativa storlek. Det betyder att indexet inte räknar hur många individer som finns av en art, utan hur storleken på artens populationer utvecklats över tid.

En population som minskar från 20 000 till 10 000 individer och en som minskar från 200 till 100 individer har båda minskat med 50 procent. Det gör att vi kan jämföra utvecklingen mellan olika populationer, och sammanställa dem i ett gemensamt index.

Mätningarna hjälper till att identifiera vilka artgrupper och geografiska områden som är mest utsatta och ger tidiga varningssignaler när ekosystemens funktion och motståndskraft minskar, vilket är viktigt för att kunna sätta in åtgärder.

Den biologiska mångfaldens olika delar

Genetisk mångfald: Variation i gener och genetiska egenskaper inom en art, som gör att den kan anpassa sig till förändringar.

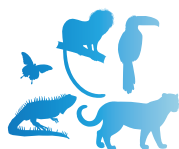
Artmångfald: Variation av arter, både i antal och fördelning.

Populationsmångfald: Variation inom och mellan populationer av samma art.

Ekosystemmångfald: Variation av olika typer av ekosystem och livsmiljöer.

Funktionell mångfald: Variation i arters ekologiska roller och funktioner.

Ekosystemtjänster: De nyttor människor får från naturen, såsom mat, vatten, pollinering och klimatreglering.

Living Planet Index 2026

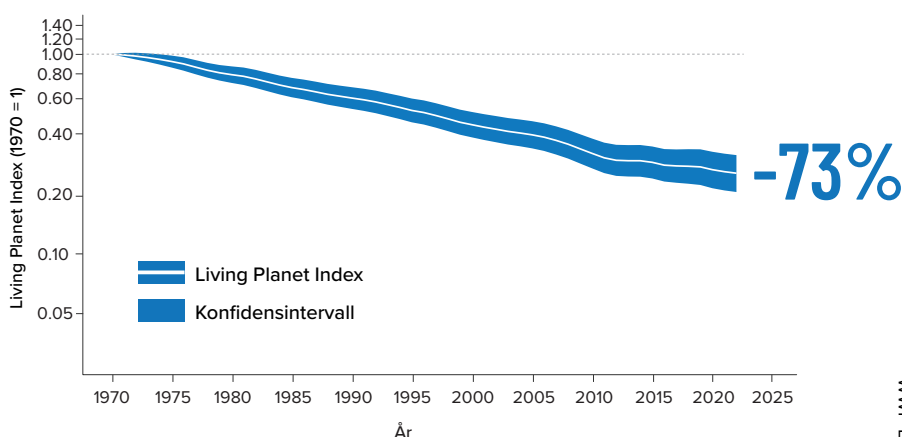
2026 års Living Planet Index visar en total nedgång på 73 % (konfidensintervall: -78 % till -67 %) mellan 1970 och 2022. Resultatet bygger på data från 35 803 populationer av 5 790 arter av ryggradsdjur, nästan 300 fler arter än i föregående rapport.

Det innebär att populationsstorleken hos vilda ryggradsdjur i snitt har minskat med 73 % på 52 år.

Siffran är oförändrad jämfört med förra uppdateringen 2024, men det beror inte på att läget stabiliserats, utan handlar om att LPI uppdateras med mer omfattande data.

Även om den övergripande trenden är negativ så ser utvecklingen olika ut för olika populationer. 50 % av populationerna som ingår i indexet minskar, medan övriga är stabila eller ökar.

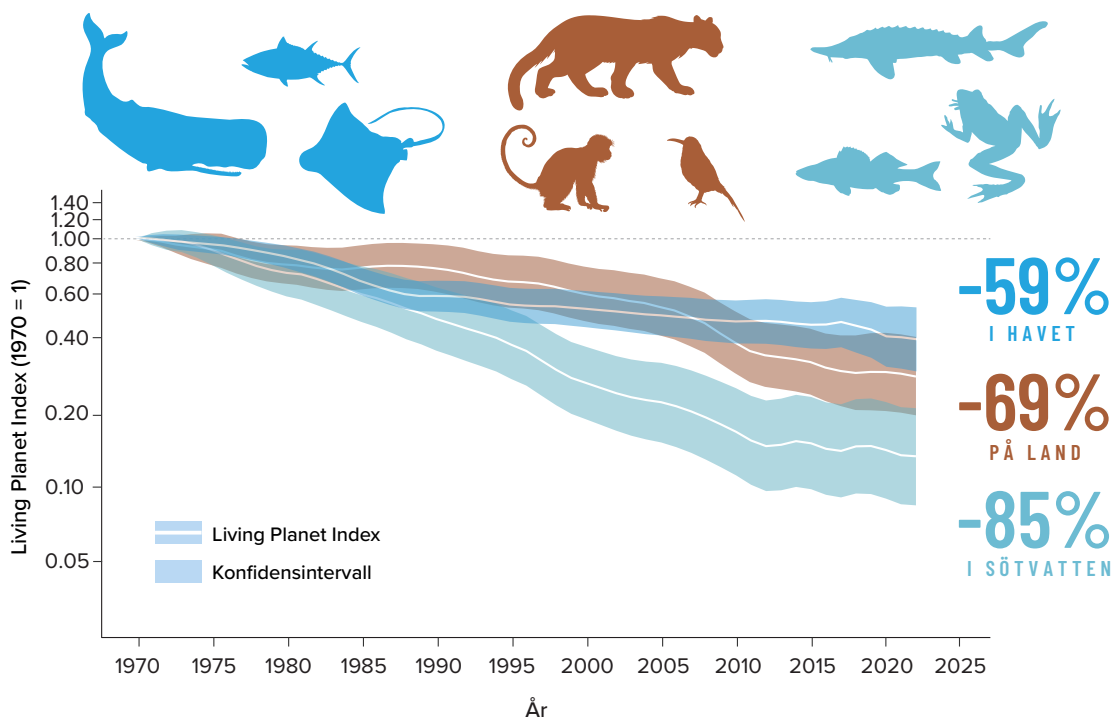
Det globala Living Planet Index är ett genomsnitt av tre delindex som mäter förändringar i ekosystemen: på land, i sötvatten och i havet, 1970–2022. Resultaten visar att populationsstorlekarna minskar i alla tre, se nästa uppslag.

Figur 1 2026 års globala LPI visar en total minskning på 73 % mellan 1970 och 2022. Vi använder en logaritmisk skala för y-axeln i Living Planet Index-diagrammen, vilket hjälper till att visa förändringar i indexet på ett mer exakt sätt.

Trefärgad häger | © Getty Images / Unsplash

Figur 2 Living Planet Index per ekosystemtyp från 1970 till 2022 för marina ryggradsdjur, landlevande ryggradsdjur respektive ryggradsdjur i sötvatten. Skuggade fält visar mätningarnas konfidensintervall.

Index för hav

59 % minskning.

Detta index, som domineras av fiskarter, visar på en något lägre nedgång än de andra två systemen. Bättre förvaltning av fisket, starkare regelverk och utvecklad övervakning och rapportering har bidragit till större stabilitet efter årtionden av överfiske. Men trenden är fortsatt negativ och många marina arter, särskilt hajar och rockor, fortsätter att minska kraftigt.

Index för land

69 % minskning.

Här ingår arter i exempelvis skogar, gräsmarker och öknar. Den främsta orsaken bakom nedgången, är försämring av arternas naturliga livsmiljöer, till exempel förlust av världens skogar. Även om avskogningstakten bromsat in globalt försvinner stora skogsarealer varje år, framför allt omvandlas de till jordbruksmark.

Index för sötvatten

85 % minskning.

Den kraftiga nedgången visar hur hårt pressade världens floder, sjöar och våtmarker är. Arterna här påverkas av bland annat föroreningar, överfiske och förlust av livsmiljöer, liksom vattenkraft och annat som förändrar vattendragens naturliga flöden.

© Tharin Sinlapachai / Shutterstock

Största drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald

Förlust och förstörelse av livsmiljöer: Minskning, fragmentering eller försämrad kvalitet av miljöer där arter lever. Vanliga orsaker är avskogning till följd av expansion av jordbruk och annan skogsförstörelse som minskar skogens ekologiska kvalitet, samt bebyggelse och gruvdrift. I sötvattensmiljöer är dammar och fragmentering av vattendrag viktiga orsaker, medan marina miljöer påverkas av exempelvis kustutveckling, bottentrålning och muddring.

Överexploatering: Ohållbar jakt, fiske, insamling eller handel med arter. Även bifångst i fiske ingår här.

Klimatförändringar: När temperatur- och nederbördsmonster förändras, och de extrema väderhändelserna blir fler, påverkar det arters livsmiljöer och utbredningsområde, det vill säga var de klarar att bo. Klimatförändringar kan också störa naturliga säsongprocesser, såsom migration och fortplantning, så att de inträffar vid "fel" tid och det blir svårare att hitta föda.

Invasiva arter: Främmande arter som etablerar sig och sprider sig i nya miljöer kan konkurrera med inhemska arter om exempelvis mat, eller tränga undan eller jaga dem.

Föroreningar: Utsläpp kan direkt skada arter genom att försämma eller förstöra deras livsmiljöer, exempelvis vid oljeutsläpp. De kan även indirekt påverka tillgången till föda och reproduktion.

Sjukdomar: Smittsamma sjukdomar kan spridas till nya regioner – både när arter flyttar till nya utbredningsområden och när vi människor reser i världen. Samtidigt kan klimatförändringar och förlust av livsmiljöer göra arter mer mottagliga för sjukdom.

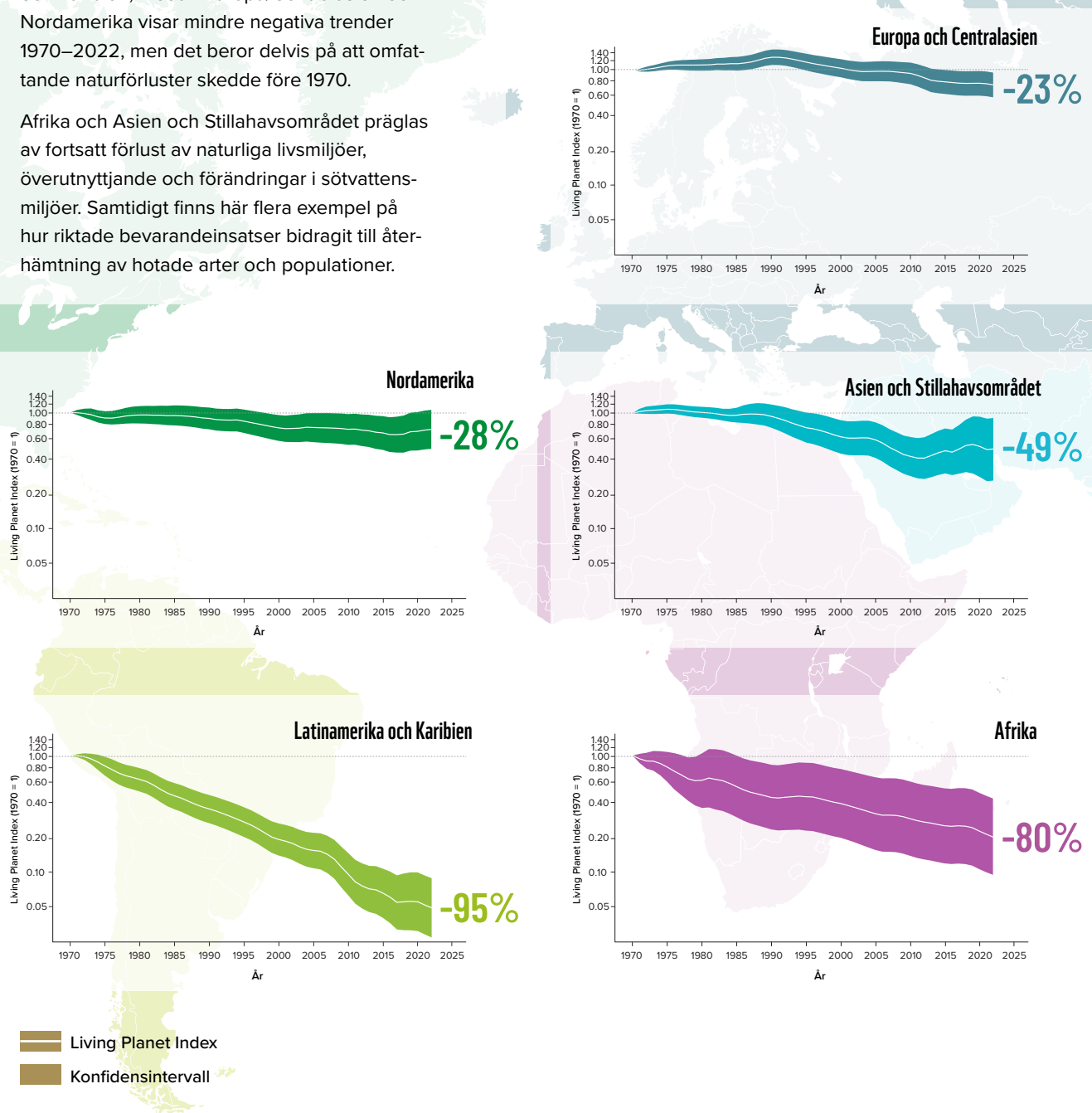
Regionala trender

Precis som trenderna varierar mellan olika ekosystem, ser de olika ut mellan olika delar av världen.

Regionala trender i Living Planet Index visar att den genomsnittliga storleken på bestånden av vilda ryggradsdjur minskat över tid i alla delar av världen, men i olika takt.

Den största nedgången har skett i Latinamerika och Karibien, medan Europa/Centralasien och Nordamerika visar mindre negativa trender 1970–2022, men det beror delvis på att omfattande naturförluster skedde före 1970.

Afrika och Asien och Stillehavsområdet präglas av fortsatt förlust av naturliga livsmiljöer, överutnyttjande och förändringar i sötvattensmiljöer. Samtidigt finns här flera exempel på hur riktade bevarandeinsatser bidragit till återhämtning av hotade arter och populationer.

Figur 3 Trender har beräknats för land- och sötvattenspopulationer per region, enligt den områdesindelning som görs av IPBES (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services).

Andra mått visar samma utveckling

Living Planet Index ger viktiga insikter om tillståndet för den biologiska mångfalden och hur naturen mår, men fler indikatorer behövs för att ge en mer heltäckande bild.

Rödlisteindex: Mäter förändringar i arters risk att dö ut, utifrån bedömningar inom Internationella naturvårdsunionen IUCNs globala rödlista. Risken för utrotning ökar i alla övervakade artgrupper. När arter försvinner eller minskar kraftigt så påverkas viktiga ekologiska funktioner, och därmed även ekosystemens produktivitet och motståndskraft. Till exempel kan minskat djurliv i skogen försämra fröspridningen och därmed skogens förmåga att återhämta sig och leverera nyttor till oss människor.

Forskare uppskattar att dagens utrotningstakt av djur och växter är omkring hundra gånger högre jämfört med före människans påverkan – och att världen därmed befinner sig i en sjätte massutrotning.

Biodiversity Intactness Index: Beskriver hur stor andel av de ursprungliga populationerna av olika arter som finns kvar i ett område, jämfört med förindustriell tid. Sedan år 1800 syns en nedgång i alla regioner, främst till följd av förändrad markanvändning och jordbrukets expansion och intensifiering. Ekosystemen blir sämre på att upprätthålla de funktioner som gör dem produktiva och långsiktigt livskraftiga.

Dessa mått visar entydigt på en fortsatt global minskning av den biologiska mångfalden.

Kan vi vända utvecklingen?

Den biologiska mångfalden är på nedgång på global nivå. Men de övergripande siffrorna ger inte hela bilden: gömda i dem finns resultaten av bevarandeinsatser som har stoppat och ibland till och med vänt kraftiga minskningar av artbestånd.

Totalt 50 % av populationerna i Living Planet Index visar stabila eller positiva trender – och där finns många exempel på populationer som återhämtat sig tack vare bevarandeåtgärder.

Naturvårdsåtgärder har förhindrat utrotningen av flera fågel- och däggdjursarter. Forskning visar att riktade insatser, såsom skydd av arter och områden samt restaurering av livsmiljöer, kan ge betydande resultat.

Lokala initiativ kan göra stor skillnad. På ön Masakambing i Indonesien införde byarna själva regler och förordningar som förbjöd fångst, innehav och transport av den akut hotade gulkindade kakaduan. Inom tio år hade populationen fördubblats, efter att tidigare ha minskat kraftigt till följd av illegal handel. På ön Guadalupe utanför Mexiko har åtgärder mot invasiva getter och katter bidragit till att populationen av den hotade laysanalbatrossen ökade med över 450 procent mellan 2014 och 2019.

I nästa kapitel berättar vi om fler exempel på arter där trenderna vänt åt rätt håll, och som ger anledning till hopp.

KAPITEL 2

Hopp som drivkraft

För att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald behövs inte bara kunskap och ekonomiska resurser – utan en omfattande samhällsomställning som inkluderar sociala, kulturella, politiska, ekonomiska och psykologiska förändringar. Och det behövs hopp. Inte hopp i form av optimism eller önsketänkande. Utan som drivkraft vid svåra utmaningar.

Inom psykologin ses hopp som uppbyggt av tre delar. Det handlar om att ha mål att sträva mot, grundat i värderingar. Det handlar också om att se en möjlig väg framåt, med lösningar, resurser och handlingsalternativ som kan anpassas när förutsättningarna förändras. Och det handlar om handlingskraft: möjligheten och förmågan att agera, samt tron på att egna och gemensamma insatser gör skillnad.

Därtill behövs resiliens, förmågan att fortsätta trots motgångar och att anpassa sig och vidareutvecklas när omständigheterna förändras.

Forskning visar att människor engagerar sig när de ser att något viktigt behöver värnas, tror på att det finns lösningar och upplever att de kan bidra till förändring. Om oro kombineras med känsla av att kunna påverka, blir den en drivkraft för långsiktigt engagemang. Saknas möjligheten att agera riskerar samma oro i stället att leda till uppgivenhet eller passivitet.

Men alla har inte samma möjlighet att agera. Ekonomiska förutsättningar, maktförhållanden, rättigheter och tillgång till inflytande påverkar människors handlingsutrymme.

De som är marginaliserade på grund av till exempel fattigdom, kön eller etnisk tillhörighet saknar ofta möjlighet att påverka beslut, och har svårare att omsätta sitt engagemang i handling, fastän de ofta påverkas mest av en försämrad miljö.

Hopp handlar därför inte bara om individers inställning, utan också om att skapa rättvisa möjligheter för fler att delta och påverka. När människor får större inflytande, starkare rättigheter och erkännande för sina kunskaper och erfarenheter, stärks både deras välbefinnande och möjligheter att bevara naturen. Naturvårdsarbetet behöver därför skapa utrymme för olika perspektiv, erfarenheter och kunskapssystem – som kan skilja sig till exempel mellan olika lokalsamhällen – och säkra att fler kan delta i beslut som påverkar natur och samhälle.

Figur 4 Hopp kan fungera som en drivkraft för stora förändringar – när mål kombineras med handlingskraft och möjliga vägar framåt. Resiliens ger styrkan att fortsätta även vid motgångar.

© Ultramansk / Adobe Stock

FRAMGÅNGAR SOM GER HOPP

Gemensamma insatser har gett anmärkningsvärda resultat inom naturvården. Här är fyra exempel på arter som återhämtat sig tack vare långsiktigt samarbete mellan länder, regeringar, lokalsamhällen och näringsliv.

Tiger

◦ 70% ökning

Efter en långvarig nedgång vände trenden: mellan 2010 och 2025 ökade antalet vilda tigrar globalt med över 70 procent, från uppskattningsvis runt 3 200 till 5 700 individer. Framgången bygger på insatser på flera nivåer, såsom nationella återhämtningsplaner, stärkt naturvårdsövervakning och utökade skyddade områden. Men även arbete mot illegal handel och minskad efterfrågan på tigerprodukter.

Det har krävt samverkan mellan regeringar, urfolk, lokalsamhällen, civilsamhälle och andra aktörer. Samtidigt är framstegen sköra. Tigrar finns bara i mindre än åtta procent av sitt historiska utbredningsområde och arten är fortsatt klassad som starkt hotad. Nu krävs bland annat ökade insatser för samexistens mellan människor och tigrar. Flera utmaningar kvarstår men utvecklingen visar att det går att vända en negativ trend, även när många bedömer att det är omöjligt.

Blåfenad tonfisk

◦ Bestånd som återhämtat sig

År 2010 hade populationerna av blåfenad atlantisk tonfisk minskat med 80 procent, och blåfenad stillahavstonfisk hade kollapsat till endast 2 procent av sina historiska nivåer.

För att vända utvecklingen gjorde flera länder, fiskerinäringen och andra aktörer omfattande åtgärder: kampanjer riktade mot konsumenter, åtaganden bland kockar och återförsäljare, och reformer av fritidsfisket. Men också samordnad fiskeriförvaltning med bland annat sänkta kvoter och skydd av lekgränder.

I dag har båda bestånden återhämtat sig så pass att de inte längre betraktas som överfiskade.

Ett varmare klimat är ett stort hot mot den blåfenade tonfisken, och för att säkra återhämtningen krävs fortsatt reglering av fisket och insatser mot olagligt fiske.

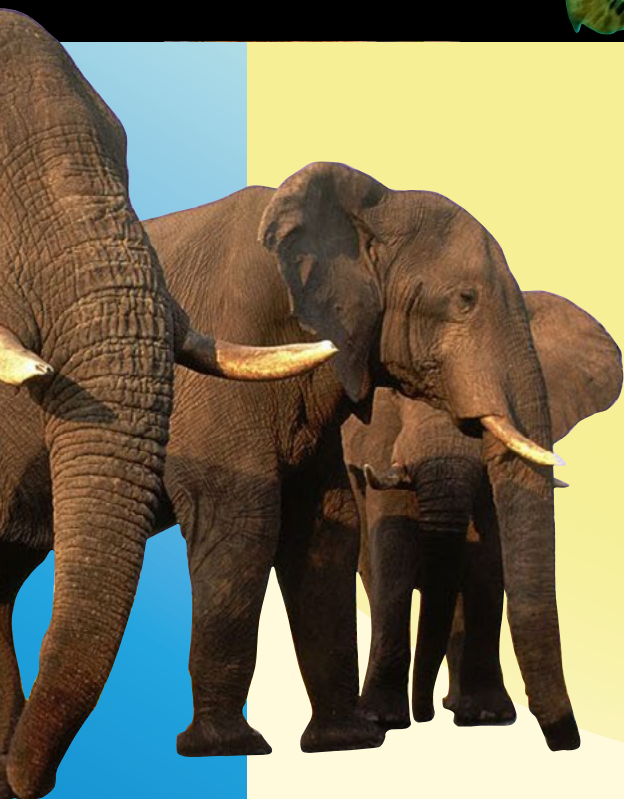

Grön havssköldpadda

◦ Från starkt hotad till livskraftig

År 2025 blev grön havssköldpadda den första marina sköldpaddsorten som flyttades från starkt hotad till livskraftig på internationella rödlistan. Det var resultatet av över 50 års samordnat arbete i omkring 80 länder. Det har bland annat handlat om att skydda bon och äggläggande honor, bättre förvaltning av stränder och reglering av strandbelysning, minskad bifångst i fisket och åtgärder mot illegal fångst. Antalet registrerade bon ökade från cirka 419 000 år 2011 till 526 000 år 2024.

Att arten nu klassas som livskraftig är en milstolpe. Men fortfarande är flera delpopulationer hotade och klimatförändringarna påverkar stränderna där sköldpaddorna lägger sina ägg. Samtidigt visar återhämtningen vad som är möjligt när många aktörer arbetar mot ett gemensamt mål under lång tid.

Savannelefant

◦ Ökar i vissa områden

Medan afrikanska savannelefanter överlag fortfarande är på nedgång och klassas som starkt hotade, finns populationer på vissa platser i södra Afrika som faktiskt ökar. En viktig förklaring är att flera länder har infört ramverk som ger lokalsamhällen ett direkt intresse i förvaltningen av elefanter. Genom att överföra ansvar och rättigheter till de människor som lever nära djuren, och därmed får del av nyttan av hållbar förvaltning, skapas starkare drivkrafter för att bevara elefanterna långsiktigt.

Även andra åtgärder har gjorts, såsom att bekämpa tjuvjakt och illegal handel, rättsreformer och arbete mot korruption. På vissa platser har framgången lett till nya utmaningar i form av konflikter mellan människor och elefanter, liksom att lokalt höga tätheter påverkar livsmiljöerna negativt. Erfarenheten visar ändå att långsiktigt samhällsengagemang kan ge en stabil grund för att bevara arten.

Positiva tippningspunkter för omställning

Även om enskilda arter har återhämtat sig tack vare bevarandeinsatser, så kräver krisen för den biologiska mångfalden något mycket större, det vill säga en omställning av de system som driver naturförlusten. Det kan verka nästintill omöjligt att få till i den skala och det tempo som krävs. Men stora samhällsförändringar sker inte alltid gradvis.

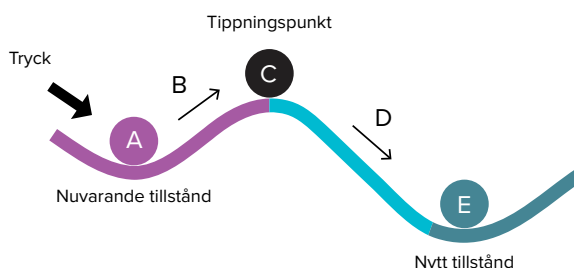
Om rätt mål, incitament, teknik, politik och sociala normer samverkar kan ett system nå en positiv tippningspunkt, där förändringen blir självförstärkande, accelererar och ett nytt system växer fram och stabiliserar sig. Då kan förändringen ske snabbare än väntat.

Oftast pratar man om tippningspunkter i negativa termer, till exempel förlusten av Amazonas regnskog, men samma dynamik kan alltså gälla i positiv bemärkelse.

Men för att skapa positiva tippningspunkter krävs medvetna insatser, som ser olika ut i olika faser.

Faser av en positiv tippningspunkt:

- "Möjliggörande fasen": Nya lösningar utvecklas och testas, samt investeringar görs, samtidigt som sociala, ekonomiska och politiska förutsättningar byggs upp. Det gör att en positiv och självförstärkande förändring kan ta fart.
- Accelerationsfasen: Självförstärkande återkopplingsmekanismer kan utlösa accelererande och självdrivande förändringar. Ett exempel är elbilar: när fler köper dem ökar produktionen, kostnaderna sjunker och tekniken förbättras, vilket i sin tur gör att ännu fler väljer att köpa elbil.
- Stabiliseringsfasen: Den nya utvecklingen blir norm, är etablerad och har integrerats i samhällsstrukturer, regelverk och beteenden, vilket minskar risken för att utvecklingen vänder tillbaka.

Figur 5 Ett system stannar i sitt nuvarande tillstånd så länge det kan hantera trycket. Men om trycket ökar gradvis eller chockartat och når en tippningspunkt, kan systemet snabbt knuffas över till ett nytt tillstånd.

Flera mekanismer kan driva på en förändring så att den blir självförstärkande:

- Människor påverkas av vad andra gör. Till exempel när grannar installerar solpaneler ökar sannolikheten att fler gör det.
- Stordriftsfördelar: när produktionen ökar sjunker kostnaderna.
- Lärande genom erfarenhet, till exempel teknik förbättras när den används och produceras i större skala.
- Politiska och ekonomiska styrmedel i form av regelverk, offentlig finansiering och investeringar kan påskynda och stärka utvecklingen.

Men det finns även dämpande återkopplingsmekanismer som bromsar förändring, till exempel fossilsubventioner, lobbying från etablerade intressen, desinformation, existerande infrastruktur som på kort sikt kan upplevas dyr att ändra, samt sociala normer och vanor. Dessa måste övervinnas för att en tippningspunkt ska uppstå.

Åtgärder som bidrar till positiva tippningspunkter

1. Tydliga mål som får människor, företag och beslutsfattare att röra sig i samma riktning.
2. Identifiera "hävstänger" såsom teknisk innovation, politiska och ekonomiska styrmedel, lagstiftning, förändrade sociala normer, kommunikation och synlighet.
3. Styrning av omställningen, där olika aktörer har olika roller. Exempelvis skapar regeringar regler och incitament, medborgarrörelser förändrar normer, företag skalar upp innovationer och investerare mobiliserar kapital. Omställningen måste också uppfattas som rättvis för att få ett brett och långsiktigt stöd.

Att förändra systemen som driver på förlusten

Tre system ligger bakom stora delar av förlusterna av biologisk mångfald globalt:

Energisystemet, genom att förbränningen av fossila bränslen orsakar klimatförändringar som driver på förlusten. Livsmedelssystemet, genom framför allt att naturliga livsmiljöer omvandlas till jordbruksmark. Och finanssystemet, genom att stora investeringar går till naturskadliga verksamheter.

Om vi ska kunna vända trenderna för naturen behöver dessa system förändras i grunden. Här ger vi en överblick över potentialen för positiva tippningspunkter inom varje system.

Energisystemet

För tjugo år sedan var solenergi något som mest användes i satelliter och miniräknare. I dag är det den billigaste källan för ny elproduktion i de flesta länder – och världens installerade solenergikapacitet fördubblas ungefär vart tredje år.

Samtidigt stod elfordon för mer än 25 procent av den globala nybilsförsäljningen under 2024, och användningen av kol minskar i många av världens rikaste ekonomier.

Inget av detta var givet när utvecklingen startade. Det krävdes 50 år av politiskt stöd, motgångar och uthålliga insatser innan de ekonomiska förutsättningarna förändrades. Nu förstärker utvecklingen sig själv.

Pakistans snabba utbyggnad av solenergi visar hur ekonomiska drivkrafter kan påskynda omställningen. 2024 importerade landet solpaneler motsvarande 17 gigawatt och blev världens tredje största marknad för nya solinstallationer. Stigande elpriser, osäker elförsörjning och billigare solpaneler gjorde solenergi till ett attraktivt alternativ. Att regeringen undantog solpaneler från importtullar och försäljningsskatter bidrog ytterligare.

Nästan hela utvecklingen i Pakistan har berott på att privatpersoner installerat små, billiga solcellssystem, medan bara en mindre del används i storskaliga anläggningar. Social "smitta" där grannar och bekanta påverkar varandra, och ett lärande genom erfarenhet, har snabbat på processen.

Globalt har energisystemet passerat en positiv tippningspunkt och gått in i en accelerationsfas, där förnybara energitekniker ersätter fossila bränslen i en takt som få förutsåg för bara ett decennium sedan.

Vägen har inte varit rak och den fortsatta omställningen kommer inte heller att vara det. Varje omställningsfas har mött motstånd från ekonomiska och politiska intressen vars dominerande ställning utmanas av förändringen. Under senare år har motståndet tilltagit i delar av världen. Motreaktioner är en naturlig del av stora samhällsomvandlingar och visar att förändringen har blivit tillräckligt betydelsefull för att påverka etablerade strukturer. Att ta sig igenom denna fas kräver motståndskraft, anpassningsförmåga och beslutsamhet att fortsätta framåt.

Matsystemet

Livsmedelssystemet står inför en unik möjlighet att genomgå en positiv systemförändring. Trots att dagens livsmedelsproduktion är en av de största drivkrafterna bakom förlust av biologisk mångfald, klimatpåverkan och försämrade ekosystem, finns tydliga tecken på att utvecklingen kan vändas.

Forskning visar att positiva tippningspunkter uppstår när förändringar når en kritisk nivå och därefter börjar förstärka sig själva genom nya ekonomiska incitament, beteenden och investeringar. För livsmedelssystemet lyfter rapporten särskilt fram följande möjligheter:

- En mer hållbar livsmedelsproduktion där jordbruksmetoder stärker jordhälsa, vattenkvalitet och biologisk mångfald samtidigt som livsmedelsproduktionen säkras på lång sikt.
- Hälsosamma och hållbara matmiljöer som gör hållbar matkonsumtion till norm, minskar belastningen på naturresurser och stärker folkhälsan. När efterfrågan ökar kan hela värdekedjan ställa om snabbare.
- Minskat matsvinn, vilket frigör resurser och minskar behovet av ytterligare mark, vatten och energi i livsmedelsproduktionen.
- Offentlig upphandling och tydliga marknads-signaler som skapar stabil efterfrågan på hållbart producerade livsmedel och gör investeringar i omställning mer attraktiva.
- Omstyrning av stöd och investeringar från verksamheter som skadar naturen till lösningar som stärker ekosystemens motståndskraft och produktivitet, där lönsamhet för producenten bibehålls och stärks.

Livsmedelssystemet befinner sig i en möjliggörande fas av en positiv tippningspunkt, där grunden för framtida acceleration läggs genom innovation, samarbete och politiska beslut. Även om resultaten ännu inte syns fullt ut i stor skala är de viktigaste verktygen redan tillgängliga.

Genom samverkan mellan lantbrukare, företag, investerare, myndigheter och konsumenter kan utvecklingen snabbt gå från gradvis förbättring till självförstärkande förändring. På så sätt kan livsmedelssystemet bli en drivkraft för både biologisk mångfald, klimatomställning, livsmedelssäkerhet och bättre hälsa, samtidigt som världen närmar sig målet att vända den snabba förlusten av biologisk mångfald.

Finanssystemet

Den finansiella sektorn påverkar vilka verksamheter som får finansiering, vilka branscher som växer och vilka teknologier som skalas upp. Varje investeringsbeslut, från en kolgruva till en solcellspark, från leverantörskedjor kopplade till avskogning till fonder för regenerativt jordbruk, passerar systemet. Det globala finansiella systemet omfattar kapitalmarknader, bank och försäkring, där förvaltad kapital i dag uppgår till över 140 biljoner dollar. Det gör sektorn till ekonomins blodomlopp som kan påskynda eller bromsa den hållbara omställningen. Under 2023 placerades endast 0,16 procent (220 miljarder dollar) i investeringar som skyddar eller återställer naturen.

Finanssektorn är också en del av lösningen. Den snabba tillväxten inom förnybar energi, som startade med politiska styrmedel och sedan drevs av allt högre lönsamhet, visar att kapital kan omfördelas när förutsättningarna finns. För att förändra finanssektorns incitament behöver flera saker ske samtidigt: att investerare påverkar företag genom bolagsstämmor och dialog, att kunder efterfrågar hållbara produkter, och att bättre data gör det möjligt att bedöma natur- och klimatrisker. Hållbara investeringar måste också bli mer lönsamma än alternativen.

Det finansiella systemet har potential att nå en positiv tippningspunkt, men flera delar behöver samverka. Tydliga regelverk skapar förutsägbarhet som gör att natur- och klimatrisker synliggörs och kan prissättas korrekt. Det gör det dyrare att hålla kvar investeringar som är skadliga för natur och klimat, vilket driver kapital bort från dem. Tillsammans kan dessa förändringar knuffa systemet, från ett läge där hållbara investeringar ses som nischade, dyra och riskfyllda, till att de blir norm, konkurrenskraftiga och självbärande.

För att detta ska ske krävs bland annat skärpta krav på klimat- och naturrelaterad rapportering, en tydlig hantering av naturrisker, samt utveckling av omställningsplaner för en netto-noll- och naturpositiv ekonomi. Det behövs även ökade kapitalflöden till tillväxtmarknader och starkare samarbeten mellan finansiella aktörer.

Förutsättningarna för en positiv tippningspunkt är inom räckhåll. Uppgiften nu är att agera.

Leung Kwok Tung Ktleung / Pexels (CC0)

Påskynda det globala arbetet för biologisk mångfald – vägen framåt

2022 enades världens länder om en historisk plan: Kunming-Montreal-ramverket. Det övergripande målet är att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030, och att leva i harmoni med naturen till 2050. Planen har även 23 åtgärds mål till 2030 för att ta oss dit.

Det globala ramverkets breda perspektiv går bortom traditionell naturvård och uppmanar till hela samhällets engagemang – från regeringar och företag till civilsamhälle, urfolk och lokalsamhällen. Det ställer krav på samarbete mellan sektorer och samhällsnivåer, liksom att finansiella flöden och politik anpassas för att gynna naturen.

För att få till stånd den omfattande förändring som krävs, på så kort tid, är positiva tippningspunkter avgörande. En snabb och självförstärkande omställning måste till under de närmsta två decennierna. Ramverket kan vägleda processen, men genomförs ännu inte i den omfattning som krävs för att leverera det som utlovats.

Tre avgörande förändringar behövs:

1. Länderna måste göra nationella åtaganden som motsvarar omfattningen av deras faktiska påverkan på världens biologiska mångfald, inte bara utifrån nationella intressen eller vad som är politiskt bekvämt. Ett land vars konsumtion orsakar avskogning, vattenbrist eller artförlust i andra delar av världen måste ta ansvar för dessa effekter. Ett land med rik biologisk mångfald behöver finansiering och stöd som speglar det globala värdet av detta.
2. Regeringar behöver skapa förutsättningar som möjliggör systemskiften – positiva tippningspunkter

– genom att ge incitament för företag, civilsamhälle och lokala aktörer att agera. Men även om regeringar har ansvar för att ta ledningen kan de inte ensamma åstadkomma den omställning som krävs. Hela samhället måste bidra utifrån sina olika roller. Avgörande är att regeringar ger politiska förutsättningar och verktyg genom till exempel styrmedel som subventioner, skatter och långsiktig reglering. De behöver även samordna åtgärder och säkerställa att omställningen blir rättvis. Globala processer är ofta långsamma, men frivilliga koalitioner av länder och andra aktörer tar redan idag initiativ som visar att åtgärder kan göras utan att vänta på global enighet. Ett exempel är det internationella initiativet Tropical Forest Forever Facility, som ger länder kompensation för att bevara sina tropiska skogar.

3. Hur ramverkets åtaganden genomförs måste följas upp oberoende och transparent. Utan ett tydligt och trovärdigt sätt att se vad länder och andra aktörer gör, vad som fungerar och var saker fastnar, är risken att åtaganden glider i väg, momentum avtar och chansen att lära och anpassa går förlorad.

En värld i harmoni med naturen är möjlig. Vi har vägar dit, och var och en av oss kan bidra. Mänskligheten har heller aldrig varit bättre rustad – teknologiskt, ekonomiskt och kunskapsmässigt – för att lösa krisen. Omställning, genom positiva tippningspunkter, kan ske snabbare än vi tror.

Trots de stora utmaningarna för den biologiska mångfalden finns skäl för hopp – om vi agerar nu.

KAPITEL 3

Fjällräv | © Tom Arnbom / WWF-Sweden

Hur går det för Sveriges biologiska mångfald?

Svaret på frågan hur det går för den svenska biologiska mångfalden ryms inte i en graf, eller ett enda mått. För Sverige finns heller inget som motsvarar Living Planet Index, framför allt eftersom det är svårt att räkna ut ett index för relativt små områden med konstruerade landgränser.

Däremot finns flera mått och bedömningar som tillsammans ger en bild av hur våra arter och

ekosystem mår. Här ger vi en kort överblick – både av det allmänna läget och för olika artgrupper – baserat på ett underlag från SLU Artdatabanken, som i vissa fall kompletterats med fler källor.

Fokus ligger på ryggradsdjur, men även andra grupper ingår för att ge en bredare bild.

Fjällhumla och rödklöver
© Tom Arnbom / WWF-Sweden

Brunöring och åsanslända
© Wild Wonders of Europe / Martin Falklind / WWF

Läget i korthet

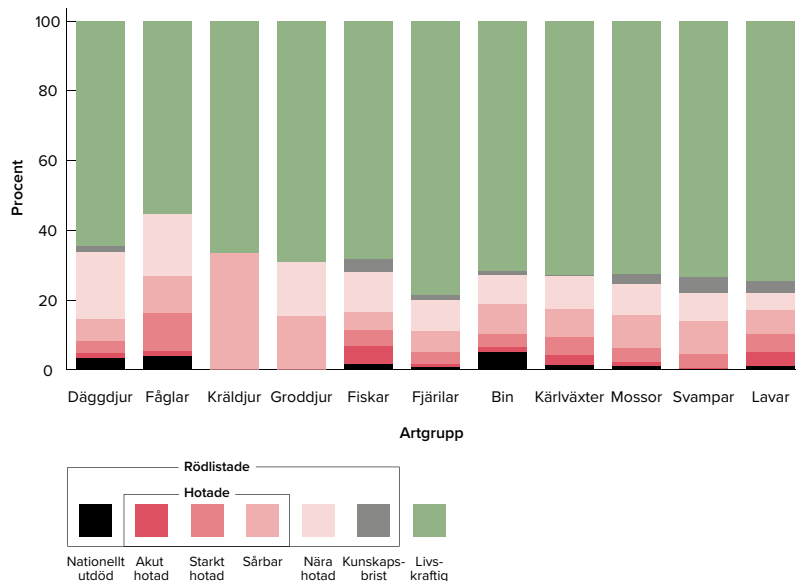
Svenska rödlistan

Rödlistan bedömer arters utdöenderisk, som är ett centralt mått på tillståndet för den biologiska mångfalden. Senaste rödlistan 2025 visar på det allvarliga läget: 23 procent av drygt 23 000 bedömda arter är rödlistade, varav 10 procent klassas som hotade. Siffrorna har ökat för varje ny rödlista.

Drygt 40 procent av alla rödlistade arter har sin främsta hemvist i skogen, och omkring hälften förekommer i jordbrukslandskapet*. Igenväxning och brist på kontinuitetsskog, kopplat till det moderna jord- och skogsbruket, är de faktorer som påverkar flest rödlistade arter i Sverige.

* Källa: SLU (2025), "Rödlistade arter i Sverige 2025"

Figur 6

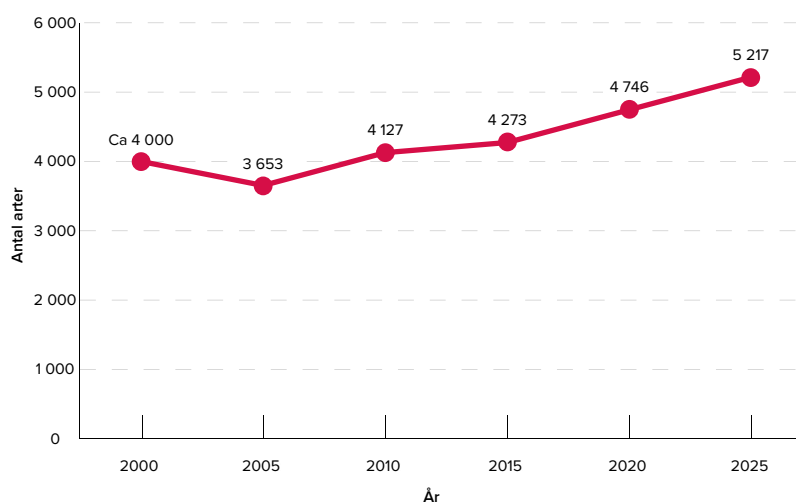
ANDEL ARTER I OLIKA RÖDLISTEKATEGORIER

Rödlistan delar in arter i olika kategorier beroende på hur stor risken är att de försvinner från Sverige. Figuren visar hur stor andel av de arter som bedömts som tillhör de olika kategorierna.

Rödlistad: Arten har förhöjd risk att dö ut från Sverige.

Hotad: Arten kan vara akut hotad (mycket hög risk att försvinna), starkt hotad eller sårbar.

Figur 7

FÖRÄNDRINGAR MELLAN RÖDLISTOR

Antalet rödlistade arter har ökat sedan år 2000 (med undantag 2005 då kriterierna och tolkning av regelverk ändrades). Ökningen beror främst på ökade kunskaper och att det gjorts en bedömning av fler arter. Men för varje ny lista har också en större andel av de bedömda arterna klassats som rödlistade*.

* Källa: SLU Artdatabanken

Bevarandestatus

Bevarandestatus rapporteras för vissa arter och livsmiljöer enligt EUs art- och habitatdirektiv och kan vara gynnsam, otillräcklig eller dålig. För fåglar rapporteras istället "tillstånd" enligt EUs fågeldirektiv.

Arter: Gynnsam bevarandestatus betyder att arten har goda förutsättningar att överleva långsiktigt – och ska uppnås av alla arter i landet enligt Sveriges miljömål. Bevarandestatus har dock bara bedömts för de 174 djur- och växtarter som ingår i EUs art- och habitatdirektiv.

I dagsläget visar bara hälften av **bedömningarna** att arten har gynnsam bevarandestatus. Det betyder inte att hälften av **arterna** har gynnsam status, eftersom

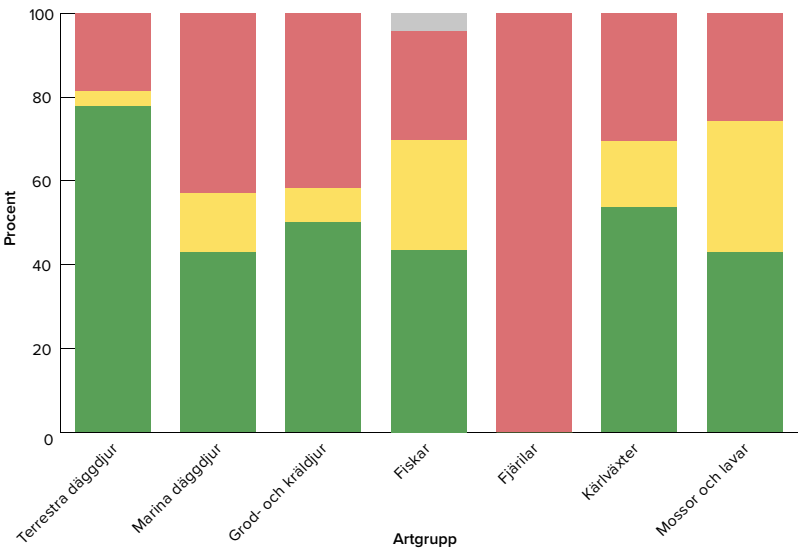
flera bedömningar, i olika delar av landet, görs för varje art. Totalt har 279 bedömningar gjorts för 174 arter.

Värt att notera är att kraven oftast är högre för att en art ska anses ha gynnsam bevarandestatus, än för att den ska ses som livskraftig och inte vara rödlistad.

Livsmiljöer: Bara 20 procent av de naturtyper som rapporteras har gynnsam bevarandestatus i hela Sverige.* I resterande 80 procent finns många arter som riskerar att försvagas eller försvinna när deras livsmiljöer försvinner. Läget är allvarligast för slåtterängar, naturbetesmarker och olika naturtyper i skog och hav.

* Källa: Naturvårdsverkets webbplats (2023), "Läget för biologisk mångfald i Sverige"

Figur 8

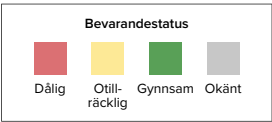
BEDÖMDA ARTGRUPPER

Flera bedömningar görs för varje art, vilket gör att antalet bedömningar överstiger antalet arter.

Här redovisas andelen bedömningar med gynnsam, otillräcklig och dålig status.

Bevarandestatus rapporteras bara för 174 av Sveriges arter, och vissa artgrupper såsom fåglar ingår inte.

Källa: SLU Artdatabanken

Uppföljning av miljömålen

Flera av de 16 miljömålen berör biologisk mångfald, men inget av dem kommer att nås med befintliga åtgärder och styrmedel, visar utvärderingar.

Målet "Ett rikt växt- och djurliv", det enda som handlar specifikt om biologisk mångfald, har en negativ trend, liksom målet "Levande skogar". Inte heller målen för våtmarker, fjällmiljöer, odlingslandskap och hav, bedöms nås.

Miljömålen har även etappmål och tidigare handlade flera av dem om biologisk mångfald.

Idag är det bara etappmålet om pollinörer som uttryckligen handlar om detta, och det har ännu inte följts upp.

Slutsats

Allt tyder på att Sverige misslyckas med att bevara den biologiska mångfalden, och att framtiden är osäker för många arter och ekosystem.

Utvecklingen bedöms överlag vara negativ, och så har det sett ut i varje bedömning av miljömålet "Ett rikt växt- och djurliv" sedan 2006. Samtidigt finns exempel på att arter och ekosystem återhämtat sig, till följd av naturvård eller mer omfattande förbättringar i miljön. Men insatserna behöver skalas upp.

Lodjur | © Ola Jennersten / WWF-Sweden

Så ser läget ut för olika artgrupper

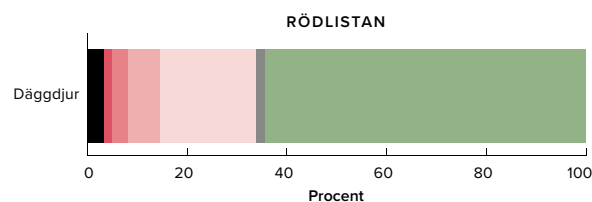
Däggdjur

Rödlistan: 35 procent av alla bedömda arter är rödlistade och 11 procent är hotade. Tumlare, igelkott och iller är några av dem som det går allt sämre för.

Flera däggdjur har ökat under 2000-talet, inte minst stora rovdjur – brunbjörn, varg, lodjur och järv – men på senare år har ökningarna avstannat eller övergått i minskningar, vilket delvis hänger ihop med hur mycket jakt som tillåts. Alla fyra är fortsatt rödlistade.

Två arter har lämnat rödlistan i senaste upplagan till följd av riktade naturvårdsinsatser: utter och skandinavisk kronhjort.

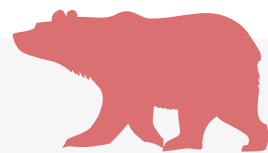
Hot: Många, men förändringar av landskapet till följd av främst skogs- och jordbruk påverkar mest. För stora rovdjur är jakt den dominerande faktorn. Klimatförändringarna har stor påverkan på vissa arter såsom tumlare och fjällräv.

Bevarandestatus:

78 procent av bedömningarna för landlevande däggdjursarter visar gynnsam bevarandestatus, medan 19 procent visar dålig status.

För marina arter är läget sämre: 43 procent av bedömningarna visar gynnsam status, men lika stor andel visar dålig status, exempelvis för tumlaren i både Östersjön och Västerhavet.

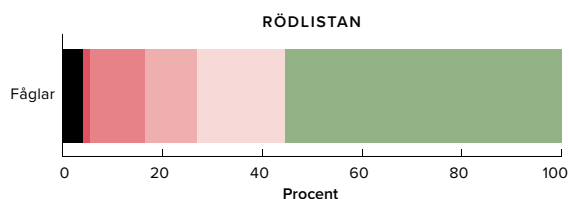

Fåglar

Rödlistan: Hela 45 procent av bedömda fågelarter är rödlistade och 23 procent är hotade. Tio fågelarter klassas som nationellt utdöda, däribland lunnefågel och svart stork, och enligt senaste rödlistan 2025 även tornuggla och fjälluggla.

Till det positiva hör att 23 arter lämnade rödlistan 2025, såsom raphhöna och vaktel, liksom havsörn som tack vare miljöhänsyn och naturvård återhämtat sig från mycket låga nivåer.

Hot: Framför allt det moderna jord- och skogsbruket. Brist på grova eller gamla träd, förändrade trädslag i skogen och igenväxning av ängs- och betesmarker orsakar stora förluster. Även klimatförändringar, övergödning och bekämpningsmedel påverkar många arter.

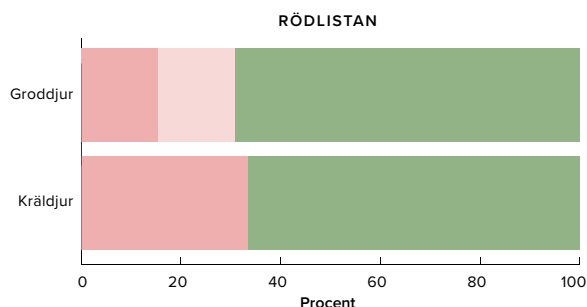

Tillstånd*: Av häckande arter har 39 procent en nedåtgående långsiktig trend, medan 44 procent har ökande. I vissa fall antas dock ökningarna bero på klimatförändringarna som gör att fågelarter expanderar norrut**.

* Rapporteras enligt fågeldirektivet av Naturvårdsverket.

** Källa: SLU Artdatabanken (2026), "Förändring av arter i Sverige" och Naturvårdsverkets webbplats (2026), "Klimatförändringarnas effekter i Sverige"

Grod- och kräldjur

Rödlistan: Av landets sex kräldjursarter klassas två som hotade: sandödlan och hasselsnok.

Av 13 grodarter är fyra rödlistade och två hotade, grönfläckig padda och gölgroda. Samtidigt är grod- och kräldjur den grupp som visar tydligast positiv trend till följd av åtgärder för bland annat livsmiljöer och utsättningsprogram.

Hot: Utöver förlust av livsmiljöer är svampsjukdomen chytridsjuka, som gynnas av ett varmare klimat, ett stort potentiellt hot mot groddjuren.

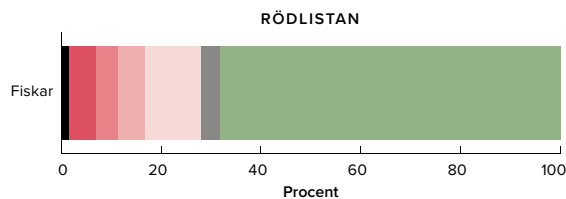
Bevarandestatus: Hälften av bedömningarna av grodor och kräldjur visar gynnsam bevarandestatus och 42 procent dålig, främst på grund av små populationer.

Fiskar

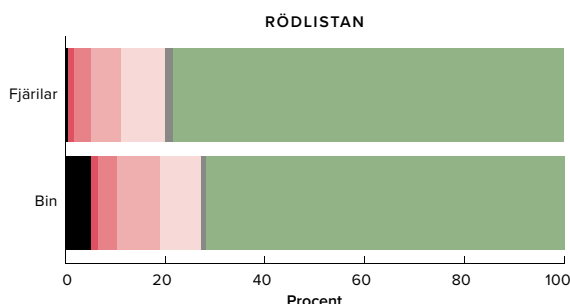
Rödlistan: Nästan en tredjedel, 32 procent, av bedömda fiskarter är rödlistade och 15 procent är hotade. Två fiskarter klassas som nationellt utdöda: atlantstör och slätrocka. Fiskarnas status har också försämrats över tid: 15 nya arter togs upp på senaste listan, såsom sill, lax och öring.

Hot: Storskaligt fiske är det som påverkar flest fiskarter. För sötvattensfiskar är även vandringshinder, som exempelvis vattenkraft, ett stort hot. Klimatförändringen hotar främst koldanpassade arter som röding och sik.

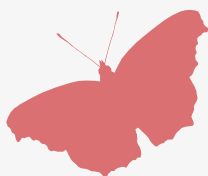
Bevarandestatus:

43 procent av bedömningarna visar gynnsam status och 26 procent dålig status. Små populationer är främsta orsaken till att fiskar inte har gynnsam status.

Bevarandestatus (fjärilar):

Alla bedömningar av fjärilsarter visar dålig status. För de flesta arter är trenderna dessutom negativa, framför allt för dem som är knutna till ängs- och betesmarker.

Fjärilar och bin

Rödlistan: Av bedömda fjärilsarter är drygt 21 procent rödlistade och 10 procent hotade, däribland många dagfjärilar. Två dagfjärilar befaras ha försvunnit från Sverige de senaste åren då de inte observerats: veronikanätfjäril och kronärtsblåvinge.

Av bedömda biarter är 28 procent rödlistade, varav 14 procent är hotade. Femton arter klassas som nationellt utdöda, till exempel fälthumla.

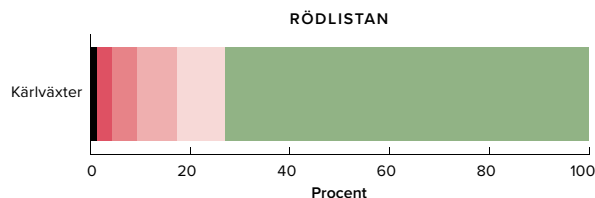
Hot: Framför allt igenväxning av ängs- och betesmarker hotar både bin och fjärilar. Även användningen av bekämpningsmedel utgör ett hot för både grupperna, med särskilt hög påverkan på bin*.

* Källa: Naturvårdsverket (2018) "Pollinatörer och pollinering i Sverige"

Kärlväxter

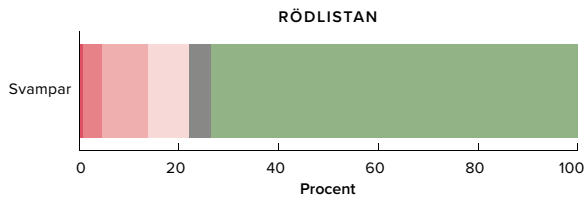
Rödlistan: 27 procent av bedömda arter är rödlistade och 16 procent är hotade. 21 arter klassas som nationellt utdöda, till exempel gotlandsmaskros. Ingen tydlig trend kan ses: på senaste rödlistan tillkom 12 nya arter, till exempel orkidén Adam och Eva, samtidigt som 13 arter lämnade listan.

Hot: För de flesta kärlväxter är hoten kopplade till jordbruket, framför allt igenväxning, upphörd eller ändrad hävd av ängs- och betesmarker och ökad näringsbelastning.

Bevarandestatus: 54 procent av bedömningarna visar gynnsam status och 30 procent dålig. Framför allt har gräsmarksarter dålig status och är på nedgång.

Svampar

Rödlistan: 26 procent av bedömda arter är rödlistade och 14 procent är hotade. Med 967 rödlistade arter är svamparna den största gruppen på rödlistan.

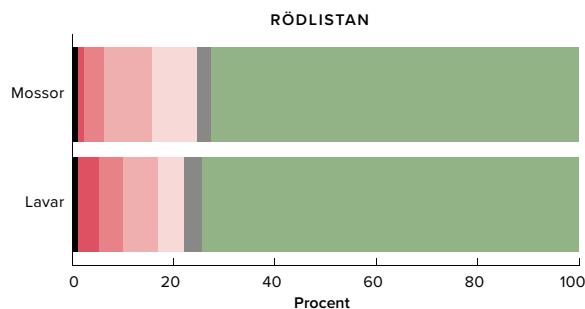
Fyra svamparter är nationellt utdöda och två till, jordstjärnstryffel och auroraskinn, befaras ha försvunnit.

Hot: Hänger i hög grad ihop med skogsbruket. Det som påverkar flest arter är brist på skog som aldrig kalavverkats och markstörning, till exempel när marken bereds efter avverkning.

Mossor och lavar

Rödlistan: 27 procent av bedömda mossarter är rödlistade och drygt 14 procent är hotade. Av bedömda lavararter är 26 procent rödlistade och 16 procent hotade. Senaste rödlistan innehöll många nya mossor och lavar, vilket främst beror på ökad kunskap.

Hot: Brist på skog som aldrig kalhuggits är största hotet mot både mossor och lavar. Även igenväxning av ängs- och betesmarker påverkar lavar i odlingslandskap, medan flera lavar knutna till alm och ask hotas allvarligt av almsjuka och askskottsjuka.

Bevarandestatus (lavar):

43 procent av bedömningarna visar gynnsam status, medan 31 procent visar otillräcklig och 26 procent dålig status.

Orsaker till förlusterna*

De fem viktigaste drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald är desamma i Sverige som globalt, men hur mycket de påverkar varierar. Klimat och invasiva arter har än så länge mindre effekt i Sverige än globalt, men får allt större påverkan även här.

- Förändrad användning av mark och vatten, såsom igenväxning, intensivt skogs- och jordbruk och utdikning. Utgör den största drivkraften.
- Överutnyttjande genom jakt och fiske.

- Föroreningar, som förändrar livsmiljöerna och skadar organismer. Till exempel näringsämnen som kväve och fosfor som orsakar övergödning.
- Klimatförändringar, som har lett till att vissa arter trängs undan medan andra breder ut sig. Fjällens och Östersjöns växt- och djurliv är särskilt känsliga för ett ändrat klimat.
- Spridning av invasiva främmande arter, som tränger undan och konkurrerar med inhemska arter, samt sprider smitta.

* Källa: SLU (2025), "Rödlistade arter i Sverige 2025" och Naturvårdsverkets webbplats (2026), "Klimatförändringarnas effekter i Sverige"

Så kan vi vända trenderna – 3 exempel

Även om läget för den biologiska mångfalden är allvarligt, visar erfarenheter att vi kan ändra utvecklingen.

Här är tre exempel på hur insatser från olika delar av samhället hejdat – eller till och med vänt – nedåtgående trender för svenska arter och livsmiljöer, trots stora utmaningar.

Sångsvanens återkomst

Kanske är detta en av Nordens främsta naturvårdsframgångar. Från att ha varit nästan försvunnen från Sverige har sångsvanen inte bara återhämtat sig. Populationen växer och idag är sångsvanarna fler än på länge.

Under 1800- och tidigt 1900-tal skedde en kraftig nedgång till följd av framför allt jakt och förlust av våtmarker och andra viktiga häckningsmiljöer. Vändpunkten kom på mitten av 1900-talet när striktare jaktlagstiftning, skydd av våtmarker och naturvård gjorde att arten kunde återhämta sig. När populationen nådde en "kritisk gräns" blev tillväxten självförstärkande; fler ungar överlevde, nya revir etablerades och arten började expandera på egen hand.

I dag skapar den stora populationen sångsvanar nya utmaningar i form av konkurrens om resurser och skador på jordbruksgrödor, vilket visar att även positiva förändringar för en art kan medföra nya utmaningar.

Samtidigt är sångsvanen ett lysande exempel på hur naturen kan återhämta sig när rätt beslut fattas.

Sångsvan | © Ola Jennersten / WWF / N / TT

Klockgrodan – från utrotad till livskraftig

Många människors envisa arbete gör att klockgrodnans säregna läte återigen hörs i Sverige.

Klockgrodan försvann helt från landet under 1960-talet, när jordbrukets snabba utveckling ledde till att våtmarker och viktiga småvatten försvann.

Ett avgörande beslut var att återintroducera arten. Med början på 1980-talet satte WWF och Naturvårdsverket ut nästan 20 000 klockgrodor från Danmark i Skåne, i tätt samarbete med markägare. Även livsmiljöer restaurerades. Arbetet var framgångsrikt, och i dag finns flera tusen vuxna klockgrodor i Skåne.

På flera håll har arten sedan återhämtat sig tack vare att markägare, kommuner, myndigheter, miljöorganisationer och andra arbetat gemensamt med bland annat restaurering och skydd av områden. Miljöstöd inom jordbrukspolitiken, fridlysning och att arten haft ett eget åtgärdsprogram har också varit avgörande för att vända utvecklingen.

Arten expanderar i landet och är inte längre rödlistad. Men populationerna är fortsatt små och hotas bland annat av att lekvatten och naturbetesmarker växer igen, liksom av inplantering av fisk och kräfta. Ändå visar klockgrodans återkomst vad som är möjligt när flera delar av samhället engagerar sig.

Klockgroda | © Ola Jennersten / WWF / N / TT

Nötkreatur på naturbete | © Ola Jennersten / WWF / N / TT

Så stoppades förlusten av artrika gräsmarker

Ängs- och betesmarker – en hotspot för biologisk mångfald – var länge en central del av svenskt jordbruk och breddade ut sig över stora delar av landskapet.

Men från och med mitten av 1800-talet plöjdes merparten av dessa marker upp, tilläts växa igen eller planterades med skog – med stora negativa effekter på biologisk mångfald.

Under 1990-talet kom en ljusning: förlusten bromsades upp i samband med att Sverige gick med i EU, och fick del av unionens jordbruksstöd för miljöåtgärder som engagerade markägare kunde dra nytta av. Certifiering för naturbeteskött och ekologiskt har också bidragit. Avgörande var att samhället började erkänna och ge ersättning för naturvärden som skapas genom bete och slåtter.

Detta kan ses som ett första steg mot en positiv tippningspunkt – till ett läge där förlusten kan vändas till en ökning som blir självförstärkande och accelererar till en ny nivå.

Men vägen dit är lång. Idag har vi 3 600 kvadratkilometer ängs- och naturbetesmark, en spillra av

vad som fanns på 1800-talet. Igenväxning är en av de främsta orsakerna till att bland annat fåglar, svampar och pollinerande insekter rödlistas.

EUs nya restaureringslag, som kräver att länderna ska förbättra och återställa viktiga livsmiljöer, ger en möjlighet att ta nästa steg. Men då krävs att Sverige höjer ambitionerna rejält för hur stora ytor av ängs- och betesmark som ska restaureras så att målen, till skillnad från nu, motsvarar vad som behövs ur ett ekologiskt perspektiv enligt SLU Artdatabankens beräkningar.

Det behöver också bli mer attraktivt och lönsamt att ha naturbetesbaserad produktion, genom bland annat långsiktiga styrmedel, ny teknik och nya lösningar för att skapa betade marker. Om fler marker restaureras, lantbrukare ser ekonomiska möjligheter och fler konsumenter efterfrågar exempelvis naturbeteskött samt ekologiskt certifierade kött- och mejeriprodukter, kan en positiv spiral uppstå som gynnar både den biologiska mångfalden och ett mer hållbart jordbruk.

Då kan den historiska nedgången vändas till en ökning av Sveriges artrika gräsmarker. Men redan nu visar utvecklingen hur politiska åtgärder, denna gång inom EUs jordbrukspolitik, kan spela stor roll för att hejda förlusten av Sveriges biologiska mångfald.

Så bör Sverige agera

Sverige har – genom det globala Kunming-Montreal-ramverket – förbundit sig till målet att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030. Det är samma år som nuvarande mandatperiod avslutas.

För att komma åt drivkrafterna bakom förlusterna krävs en omställning av hela samhället, och våra politikers handlingskraft avgör framtiden för vårt liv på planeten.

WWF riktar därför följande krav till Sveriges regering och riksdag:

1. Ta fram och genomför uppdaterade och mer ambitiösa handlingsplaner

Dessa måste uppfylla våra åtaganden och utgå från Sveriges påverkan både nationellt och globalt:

- En reviderad och stärkt plan för att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald – som lever upp till det globala FN-ramverket. Planen måste vara heltäckande, motsvara ambitionen i ramverket och spegla Sveriges specifika påverkan på den biologiska mångfalden både på hemmaplan och i resten av världen.
- En klimatpolitisk handlingsplan som lever upp till antagna klimatmål, med konkreta åtgärder som snabbt minskar utsläppen i Sverige och globalt.

2. Integrera biologisk mångfald i alla sektorer och politikområden

Ge biologisk mångfald högsta prioritet på den politiska agendan och se till att det genomsyrar alla relevanta politiska beslut. Inför ett naturpolitiskt ramverk, motsvarande det klimatpolitiska – med ett långsiktigt naturpolitiskt mål, en naturlag och ett naturpolitiskt råd. Det skulle säkra mekanismer för uppföljning och politiskt ansvarsutkrävande, och skapa långsiktiga förutsättningar och spelregler för den omställning som krävs.

3. Stå upp för EUs natur- och klimatlagstiftning

Värna och driv på för starka miljölagar inom EU och genomför dem fullt ut i Sverige. Anta en ambitiös naturrestaureringsplan som baseras på vetenskap och som helt och hållet lever upp till kraven i EUs restaureringslag.

4. Öka finansieringen och fasa ut skadliga subventioner

Säkra tillräcklig finansiering för den samhällsomställning som krävs för att nå målen för klimat och biologisk mångfald:

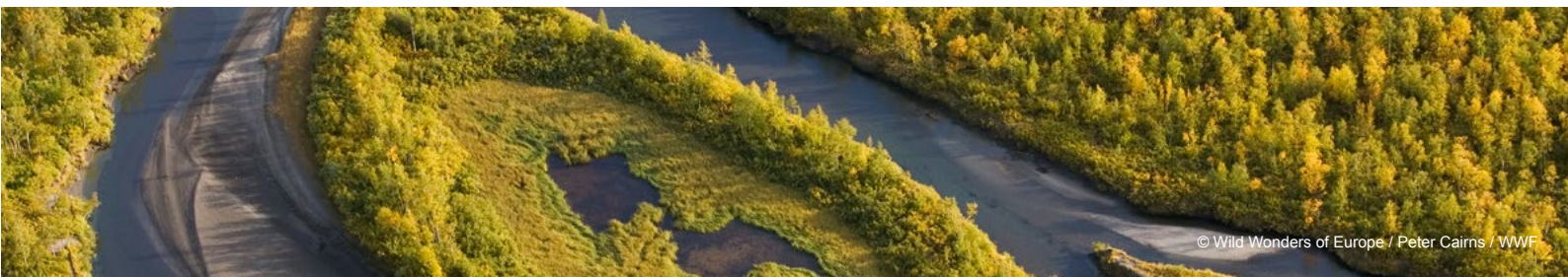
- Öka anslagen till biologisk mångfald och klimat i statsbudgeten – för genomförande i Sverige samt för att vara en stark givare globalt.
- Mobilisera finansiering från privat och offentlig sektor.
- Fasa ut eller styr om miljöskadliga subventioner och inför styrmedel som är positiva för naturen.

5. Gör det möjligt för hela samhället att bidra

Regeringen bör agera samordnare och skapa förutsättningar för en rättvis omställning och deltagande från alla delar av samhället, samt stödja och stärka initiativ och engagemang från bland annat urfolk och lokalsamhällen, städer, företag, finansiella institutioner, civilsamhälle och markägare. En viktig del är att säkra en långsiktig nationell samordnare för näringslivets arbete med biologisk mångfald och framtagande av sektorsvisa färdplaner.

6. Driv på och visa vägen

Ta initiativ och delta i koalitioner och partnerskap med länder och aktörer som kan gå snabbare fram och visa vägen för hur internationella åtaganden kan omsättas i handling.

2026 LIVING PLANET REPORT

Hoppets vetenskap
Svensk sammanfattning

Världsnaturfonden WWF

info@wwf.se | wwf.se
08-624 74 00

© 2026

För mer information och för att
läsa globala rapporten, besök
wwf.se/lpr2026

Tryckt av Stibo Complete,
certifierat enligt ISO 14001.
Rapporten uppfyller kraven för
Svanenmärkning och är tryckt
på FSC-certifierat papper.

Arbetar för att bevara naturen
för både människor och djur.

together possible™

wwf.se

Koala | Robert Stokoe / Pexels (CC0)